

excessum mentis venissem, raptus sum in spiritu Cistercium; et vidi conventum monachorum in choro in ordine suo stantem multa claritate perfusum, laudes Deo devotissime persolventem. Supra eundem vero conventum vidi alium conventum sanctorum angelorum eodem ordine stantium, qui etiam multo majoris luminis claritate radiantes, fratrum devotioni congratulari videbantur. Porro in superiori illo choro vidi domnum abbatem quasi in stallo suo stantem; qui et ipse competenti gloria circumdatus magnæ lucis radios emittebat. » Cumque frater ille quæreret, utrumnam vidisset domnum abbatem pari cum angelis claritate resplendentem, respondit senior: « Scire debes quia in hac mortali et corruptibili vita quantumcunque quis proficiat, non poterit pari cum sanctis angelis claritatis gloria vestiri. » Audiens hæc frater ille multum ædificatus est, et indubitanter agnovit domnum abbatem Cisterciensem magni apud Deum meriti esse.

CAPUT XXVII.

De visione per quam conversus est domnus Joannes quondam monachus Cisterciensis, postea episcopus Valentiniæ Ecclesiæ.

Vir vitæ venerabilis Joannes episcopus, qui de Ordine Cisterciensi assumptus, Valentiniæ satis strenue rexit Ecclesiam, dum adhuc esset sæcularis, proposuit in animo suo vanitatem sæculi abiecere, et habitu religionis accepto servire Domino in Ordine et in domo Cisterciensi. Cumque hoc quod salubriter proposuerat per negligentiam differret, cœpit paulatim in mente ipsius fervor ille bonæ intentionis tepescere. Interim vero profectus est ad sanctum Jacobum orationis gratia. Qui cum ab illa peregrinatione regressus fuisset in domum suam, eadem nocte apparuit ei per visionem Dominus Jesus Christus cum beatis apostolis suis Petro et Jacobo. Porro beatus Jacobus librum quemdam habebat pulcherrimum, quem et apertum coram Domino tenebat, in quo ejusdem clerici nomen erat descriptum. Et ait Dominus ad sanctum Petrum: « Dele nomen ejus de libro meo, quoniam resiliit a proposito suo. » Accedens autem beatus Jacobus ad Dominum, ait: « Obsecro, Domine, parce illi, quia peregrinus meus est, jamque seipsum corrigere festinabit. » Cumque prædictus clericus pavens et tremens hoc ipsum affirmando promitteret, Dominus ait: « Et quis me

A inde securum faciet? » Respondit beatus Jacobus: « Domine, ego fidejussor illius sum. » Evigilans autem idem clericus, dum secum ista miraretur, iterum oddormiens vidit eandem visionem. Cumque beatus Petrus supradictum librum teneret apertum coram Domino, in loco ubi fuerat nomen clerici exaratum apparuit hujusmodi inscriptio: *Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento (Cant. 1).* Transacta vero visione expegefactus, et gratiam Dei vocantem se toto animo secutus, relictiis universis mundi vanitatibus, ad domum Cisterciensem festinanter accessit; ibique probatus et fidelis inventus, monachicum habitum suscepit. In qua etiam domo religione et sapientia proficiens, factus est postmodum abbas Bonævallis. Inde vero assumptus est etiam ad episcopatum Valentiniæ urbis; quem per annos plurimos strenue regens, multas ibi adversitates pro defensione justitiæ toleravit. Attendant, quæso, istud, qui boni aliquid proponunt facere, et ad effectum perducere negligunt, qui nullo se reatu constringi putant, si bonum, quod facere proposuerant, non solvant, dummodo non voyeant; cum manifeste B. Gregorius doceat (11) quia, si quis in minori bono constitutus majus aliquid bonum facere proponat, jam sibi minus bonum illicitum fecit; et si non solvat quod proposuit, quamvis in oculis hominum in minori bono stare videatur, jam tamen in oculis omnia cernentis Dei a majori bono cecidit, qui non solum operam, verum etiam cogitationum et intentionum cordis iudex venturus est. Certe iste servus de quo loquimur, nullum votum fecisse scitur, sed tantum quod simpliciter proposuerat, per negligentiam distulisse; et tamen subtilissimus ille scrutator cordium hoc ita pensavit, ut cum de libro vitæ deleri jussisset, nisi bonum quod mente conceperat quantum effectui mancipare curasset. Hæc pauca, quæ de virtutibus reverendissimorum Patrum Cisterciensis cœnobia ad nostram notitiam pervenire potuerunt, fideli relatione perstrinximus; certissime scientes quod sanctissimam domum illa perfectis, et in omni religione consummatis viris claruerit; ad quorum virtutes investigandas parvitatem nostram minus idoneam fuisse profitemur.

(11) Gregor. hom. 3 in Ezechiel, in fine, et refertur, 17, p. 1. c. Qui bona.

DISTINCTIO SECUNDA

De virtutibus et miraculis B. Patris nostri Bernardi primi Clarævallis abbatis, et quorundam ejus successorum.

CAPUT PRIMUM.

De visione qua monachus defunctus, S. Bernardo apparens, ei fausta prædixit.

(Vide supra S. Bernardi Vitam primam, lib. VII, hujus volum. col. 415.)

CAPUT II.

De fratre defuncto ope S. Bernardi e purgatorio erepto (12).

(Vide ibid., col. 416.)

(12) Defunctus, qui hic traditus dicitur diabolo, in purgatorio fuit, alioqui liberari non potuisset;

CAPUT III.

Sancto visi angeli adnotantes ea quæ singuli monachi in choro orabant.

(Vide ibid., col. 417.)

CAPUT IV.

Videt sanctus angelos chorum excitantes, dum canitur canticum, Te Deum.

(Vide ibid., col. 418.)

patet ergo animas purgatorii a dæmone cruciari.

CAPUT V.

Sanctus sentiens in spiritu quosdam nimio timore turbari, magnifice eos consolatur.

Vide supra S. Bernardi Vitam primam, lib. VII, hujus volum. col. 418.

CAPUT VI.

Monachus incredulus communicare in fide B. viri jussus, ad fidem reducitur (13).

(Vide ibid., col. 419.)

CAPUT VII.

Visa aliquando Christi crucifixi imago S. Bernardum orantem amplecti (14).

(Vide ibid., col. 419.)

CAPUT VIII.

S. Bernardus monacho epilepsia laboranti impetrat, ne improvisus ea tangatur.

(Vide ibid., col. 420.)

CAPUT IX.

Præcipit sanctus moribundo, ne ante vigiliis decedat, cui ille obedit.

(Vide ibid.)

CAPUT X.

Prædicat S. Bernardus Guidonem fratrem non mortuum in Claravalle.

(Vide ibid., col. 421.)

CAPUT XI.

S. Bernardus Romæ agens, mirabiliter visitat in spiritu Claramvallem.

(Vide ibid.)

CAPUT XII.

Iterum visitans sanctus in spiritu Claramvallem videt omnia quæ ibi aguntur.

(Vide ibid., col. 422.)

CAPUT XIII.

Multi litterati lacrymis et sermonibus S. Bernardi conversi, mundo vale dicunt.

(Vide ibid., col. 423.)

CAPUT XIV.

Prædictio S. Bernardi de quibusdam novitiis mirabiliter impleta.

(Vide ibid., col. 425.)

CAPUT XV.

S. Bernardus latronem eripit ab imminente morte, et religiosa veste donat.

(Vide ibid.)

CAPUT XVI.

Civis Mediolanensis vidisse se S. Bernardum inter apostolos palam fatetur.

(Vide ibid., col. 426.)

CAPUT XVII.

Prudenter respondet sanctus heretico, de collo equi ipsius eum suggillant.

(Vide ibid., col. 427.)

CAPUT XVIII.

Cæcus illuminatur: unde Catholici confirmantur, heretici confunduntur. Humilitas quoque sancti Patris commendatur.

(Vide ibid., col. 428.)

(13) Monachus, de quo hic sermo, fuit scrupulo et involuntaria incertitudine vexatus: alioqui non jussisset eum sanctus communicare, nec se dixisset monachus scire, se in infernum, eo quod non crederet, descensurum.

CAPUT XIX.

De mortuo quem beatus Bernardus suscitavit.
(Vide ibid., col. 430.)

CAPUT XX.

De obitu beatissimi Bernardi abbatis.
(Vide ibid., col. 447.)

CAPUT XXI.

De domno Roberto secundo Clarævallis abbate.

Successit beatissimo Patri Bernardo in regimine Clarævallensis cœnobia domnus Robertus abbas de Dunis, cujus prælationem, sex vel septem annis, antequam ipsa promotio fieret, Dominus revelare dignatus est. Cum enim ante tanti temporis spatium duo de fratribus Clarævallis de felicibus actibus dilecti abbatis sui Bernardi colloquerentur: « Scisne, ait unus ad alterum, quantum temporis iste Pater noster adhuc victurus sit? » Altero vero se nescire respondente: « Ego scio, inquit, quod sex vel septem annos victurus est, et quia domnus Robertus, qui hodie est abbas de Dunis, in hujus monasterii regimine succedere debet. » Quod ubi Deo donante factum est, idem religiosus abbas pastorem curam tanto humiliter exercuit, quanto se inferiorem meritis prædecessori suo judicavit. Quanto enim eminentiores pensabat virtutes illius qui prædecesserat, tanto in se magis despiciebat quidquid boni facere poterat. Sicque factum est ut, cum magnæ religionis speciem daret; comparatione tamen melioris, in oculis suis propria sibi vita vilesceret. Hujus venerabilis abbatis temporibus erat in monasterio Clarævallis religiosus quidam monachus, qui vidit gloriosam quamdam visionem, quam ad consolationem humilis suæ Clarævallensis familiæ Dominus ostendere dignatus est. Verum frater ille qui eandem visionem videre meruit, utrum dormitans, an plene vigilans eam viderit incertum habet; magis autem vigilans et in exstasi raptus vidisse se credit. Igitur secunda feria Paschæ, cum esset ad vigiliam in choro Clarævallensi, facta est super eum ibi manus Domini. Et ecce sorsum in aere contra medium chori apparuit ei dextera resplendens atque gloriosa, quæ præsentem familiam in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus sancto nomini suo confitentem, benedixit, et vivificæ crucis signaculum semel ac secundo longo tractu super eam impressit. Spiritus autem revelans mysteria loquebatur in corde videntis hæc atque dicebat: « Istud est brachium Dominantis, hæc est dextera Omnipotentis. » Eadem itaque die conversus est ibi vir nobilissimus Andreas Virdunensis archidiaconus, qui causa orationis illuc advenerat, nec tamen aliquid ad præsens conversionis propositum, habebat. Sed cum orationum suffragia petiturus, capitulum fratrum introisset, videns sanctæ illius multitudinis ordinem, et velut angelicam conversationem, compunctus est vehementer, et insiliente in se Spiritu Domini mutatus est in virum alterum. Tanto namque fervore mundum deseruit, ut ne ad horam quidem, vel pro amicis salutandis, vel pro domo rebusque disponendis ad suos remearet, sed incontinenti omnia, rumpendo magis quam solvendo, reliquit, ut Christo citius adhereret. Ut autem gemina crucis impressio evidentius appareret, alius clericus, Gaufridus nomine, cum eo se reddidit, genere quidem humilior, sed probitate morum et generosa conversione forsitan non inferior.

Ambo igitur intrantes, ambo simul in Ordine perseverantes, bonam militiam militarunt; jamque

(14) Quod de Christo viso amplecti S. Bernardum dicitur, non comigit Moris, ut vulgo creditur: cum hoc cœnobiū fuerit fundatum sub mortem sancti Patris.

consummato certamine benedictionis aeternae participes existunt. Porro praefatus Andreas multa in novitate conversionis suae tentamenta sustinuit, sed dextera coelestis, quae benedictionem dederat, cum in omnibus illa sum conservavit. Erat enim quasi tenerrimus ligni vermiculus, mollis et delicatus nimis, ut tanto gloriosius in eo dextera Domini triumpharet, quanto infirmius erat vasculum, in quo virtutem operabatur. Cum enim teneritudinem pristinae conversationis aegre dediceret, et noviter inchoatae laborem nimis arduum reputaret, cogitavit, ut Lot, quia egressus de Sodomis non posset animam suam in monte salvare. Unde et proposuit ad aliquem remissioris observantiae Ordinem declinare. Quod cum spirituali Patri suo venerabili Roberto jam saepius indicasset, et ejus salutaribus monitis ab hac intentione pedem aliquandiu cohibuisset, tandem una die victus a pusillanimitate spiritus et tempestate, demittit ei quia non poterat amplius sustinere. Tunc abbas precibus ac blanditiis multis extorsit ab eo ut sibi ipsi vim faceret, et usque ad diem tertium patientiam teneret. Quo tandem vix impetrato, capitulum fratrum ingressus, orationem conventum ad Deum facere pro eo instituit. Ipse etiam pius Pater toto mentis annisu conversus ad Dominum, devotissimis precibus orabat ut oviulam, quam diabolus rapere conabatur, Dominus sua misericordia conservare dignaretur. Eadem itaque die, cum idem novitius ad mensam accederet, pisorum edulium appositum reperit, quod genus leguminis ita praeceteris omnibus fastidire solebat, ut etiam nauseam ei provocaret interdum. Intuitus vero pulmentum quod iijum abhorrebat, conturbatus est, et vix, fame compellente ut aliquid sumeret, reluctanti stomacho persuadere poterat. Et, o Deus bone, quam dives es in misericordia teneris et delicatis morem gerens, ut in omnibus consilium voluntatis tuae adimpleatur, et sanctum nomen tuum glorificetur! Praefatus vero novitius, cum cibum sibi in visum vix tenuiter gustare coepisset, mirabilem quamdam sensit suavitatem, ita ut carniam vel piscium esum saporis illius praestantia vinceret. Quod ubi deprehendit, arrepto protinus cochleari catinum propius admovit, oblitusque parcimoniae, coctionem leguminis voravit usque ad fundum. Inter edendum autem digitum in os frequenter mittebat, existimans se deprehendere posse cremia lardi, in quo legumen illud fruxum esse putabat. Finita autem refectione festinanter abbatem adiit, sollicite perquirens utrumnam praecipisset pulmentum illud saginare, vel quavis alia pinguedine propter ipsum ex industria condiri. Illo vero negante, conventi sunt etiam super hoc pulmentarii. Tunc et ipsi protestati sunt in veritate, nil in eo praeter sal et aquam apposuisse. Quo audito, neophytus ille divinae circa se visitationis miraculum laetus advertit, et gratias agens Deo, deinceps a proposito Ordine moveri non potuit. Cumque magno Dei munere secunda et tertia die, et multo postea tempore, praedictam suavitatem in ejusmodi cibariis persentiret, magistra tandem experientia didicit quia potens est Dominus, cum voluerit, ad consolationem servorum suorum eandem saporis gratiam conferre leguminibus et oleribus quam carnis et piscibus indidit. Unde et saepe dicebat quia magis nunc delectabatur in comestione pisorum et olerum, quam antea comestione altilium et venationum.

CAPUT XXII

De seniore, qui apostasiam cujusdam monachi in spiritu praevidebat, et eum domno Roberto abbati praedixit.

Sed quoniam jucundum satis exemplum de his duobus athletic Christi retulimus ad incitandum teneros et delicatos, ne conversionem refugiant, quoniam non est invalida manus Domini ad tenendum, roborandum et confirmandum in sacro Or-

dine, quantumlibet deliciosos, nunc triste nimis exemplum de aliis duobus subijcimus, qui suscepto religionis habitu, redierunt retro post Satanam, ne forte quis sancto Ordini incorporatus, continuo securitatem sibi promittat, cum tunc primum manus ad fortia mittere debeat, et, nisi legitime certaverit, coronam propositam minime consequatur. Quidam de senioribus Claravallensibus, Guillelmus nomine, religione pariter et aetate proventus, quem etiam dominus Robertus abbas ob ipsius sanctitatem plurimum venerabatur, premente corporis molestia quadam vice in infirmitario decumbat. Nocte vero quadam post Matutinos, quiescentibus caeteris infirmis, ipse, sicut erat ferventissimus, more solito vigilabat et orabat in lecto. Et ecce per ostium infirmitarii daemonium intrans, oculis ejus manifeste apparuit in vestitu et vultu fornicariae mulieris, quae coram eo transiens, circumibat oberrans et quasi aliquem quaerens. Erat autem in medio domus lampas accensa: quae copiose refulgens, petulantes illius monstri motus et gestus lascivos aperte videri faciebat. Ibat ergo phantastica meretrix obtutu gyrovago cuncta per-lustrans et singulorum pene lectulos explorans, quis dormiret, quis vigilaret, diligentius investigans; si quem forte de suis ibidem agnosceret si quis blandienti ac lenocinanti consentiendo occurreret, illum cito praeteriens, hunc morosius intruens, istum de longe visitans, illi magis appropians: manus quoque interdum usque ad ora quiescentium molliter applicans. Nihil intactum, nil indiscussum relinquere volebat; et quod per suggestionem semper interius acitit, hoc permittebat Domino ad admonitionem nostram, in oculis spiritualis illius viri visibiliter exercebat. Tandem vero quem quaerebat offendens, sistitur ante lectum. Erat autem juvenis monachus, et noviter monachizatus. Tunc illa procaei manu injecta a parte capitis operitorium parumper amovit, et tactu leni pulsatus dormientem, clara voce sic ait: « O homo insensate, quid hic habes facere? Surge celeriter, et sequere me; et dic etiam socio tuo, ut exeat post te. Ego autem foris ad januam praestolabor vos. »

Hoc itaque dicto, pervaex bellua festinanter recessit, et per ostium quo intraverat, exiit. Expergefactus vero juvenis resedit in lecto, et frontem manibus fricans huc illucque respiciebat scire cupiens quis eum excitasset. Qui cum neminem cerneret, capite iterum reclinato obdormivit, sed non in Domino. Mane igitur facto, vir Dei qui talia viderat, abbatem suo, pia videlicet memoriae domno Roberto, rei gestae ordinem intimat. Ille vero tanquam bonus pastor sollicitus, ne aliquam de sibi creditis ovis perderet, juvenem super cogitationibus suis secretius convenit, diligentius admonet, cautius instruit; accepitque ab eo responsum, quod nulla turpi cogitatione aliquatenus pulsaretur, verum ad perseverantiam propositi sui voluntate firmissima traheretur; sed mentita est iniquitas sibi (Psalm. xxvi). Erat enim cordi ejus, praesidente diabolo, confessionis aditus obstructus, ne per poenitentiae portam, venia salutaris ingrederetur. Cum ergo abbas praedicto viro Dei juvenis responsum insinuasset, ille respondit. « Expectate paulisper; et ex facti fine probabitur verum esse quod dixi. » Quid multa? Non multi fluxerant dies, et ecce juvenis ille libidinum furis agitatus, immemor tremendi iudicii Dei, professionis vinculum rupit, et ad vomitum saeculi reversus, apostata vilis efficitur: et sic demum phantasticae illius meretricis seductione deprehenditur. Porro socius ille quem secum educere jussus fuerat, ipse cum eo novitius exsisterat, et sacrum habitum, licet frustra, cum eo suscepserat. Qui ad aliam transmissus domum, cum audisset socium suum jugum Ordinis abjecisse, tunc et ipse rupto professionis vinculo, cum eo apostatare

non distulit. Unde patenter innotuit quod spiritus fornicationis ille, qui secundum prophetam sufflat prunas in fornace (Isa. liv), virulentas carnalis voluptatis delectationes in cordibus eorum accendit, et per hoc utrosque seduxerat. Cujus inextricabiles nequitiarum nexus, quoniam, secundum sententiam beati Job, nervi testicularum ejus perplexi sunt (Job. xl), longe faciat ab infirmis servulis suis omnipotens et misericors Dominus.

CAPUT XXIII.

De jucunda visione, quam dominus abbas Robertus in obitu cujusdam spiritualis viri vidit.

Quidam de spiritualibus filiis reverendissimi Patris Roberti, cum viam angustam et arduam, quae ducit ad vitam, indeclinabili studio ecurrisset, tandem placuit Domino laboribus ejus finem imponere, ut in pace in ipsorum obdormiens requiesceret. Cumque jam instaret hora, qua de mundi hujus stadio evocandus, et ad caeleste bravium esset invitandus, dominus abbas cum caeteris fratribus gratia quietis in lectulo suo collocaverat. Et ecce sopor Domini irrumpit super eum, viditque in somnis duos pulcherrimos adolescentes, vultu et habitu insigniter relucentes, qui quasi lilia, rosas et violas, ac diversi generis flores in choro Claravallensi copiose spargebant, ita ut pavimentum omne pictum, ac variis coloribus venustatum esse videretur. Quo viso miratus est valde, et quasi simplicitatem Ordinis zelans, dixit ad eos: « Quid vobis visum est, o boni juvenes, contra consuetudinem nostram pavimentum hoc floribus sternere, et monasterium nostrum hujusmodi novitatem inducere? » Illi vero dixerunt ad eum: « Noli ista mirari, neque molestus nobis sis in hac executione officii nostri, quoniam modo jam in choro isto celebrabitur nova cujusdam novi sancti festivitas, de cujus solemnitate gaudebunt angeli, et hymnus Domino cantabitur in Sion. » Adhuc loquebantur illi, et animum videns et audientis haec in admirationem rapiabant, cum ecce concitatus tabulae crepitu excitat dormientem, et ut festivitatem, quam celebrandam intus in spiritu cognoverat, foris secundum dignitatem officii sui exsequeretur, signo consuetudinario inquitur. Accurrens ergo cum caeteris fratribus properanter venit ad eum, et cum magna devotione commendavit animam ejus, certissime credens atque confidens quia hic erat novus ille sanctus, de quo in requiem assumendo angeli sancti novam festivitatem et novum gaudium essent illico celebraturi. O beati et vere beati, quos elegisti et assumpsisti, Domine, qui nunc in hac vita per ardorem poenitentiae eatenus excoquant in se omnem scoriā peccati, ut in illa vita, ad quam per praesentis vitae mortem transitur, in qua Dominus abluit sordes filiarum Sion (Isa. iv) tremendo spiritu iudicii et spiritu ardoris, purgatione non egeant, sed mox sine omni obstaculo delicti ad beatitudinis requiem pertingant! Beatæ itaque memoriae dominus Robertus secundus Claravallis abbas, cum talentum sibi creditum in lucra animarum fideliter, prudenter et humiliter expendisset in gaudium Domini sui introductus est, sanctissimi praedecessoris sui, etsi non par meritis, tamen beatitudini conjunctus, ut simul cum eo gaudeat in caelis, cujus in tam religiosa congregatione dignus successor esse meruerat in terris. Reliquiae corporis ejus conditae sunt in monumento, quod constructum est in muro claustrum Claravallis, prope ostium ecclesiae, ubi et alii perfecti, et vere Deo digni monachi requiescunt: de quibus in consequentibus aliqua dicemus.

CAPUT XXIV.

De domno Pontio, quinto Claravallis abbate postea Clarimontis episcopo; et de quibusdam sanctis monachis, ejus fratribus et filiis.

Tertio loco praefuit Claravallensi cenobio beatus

cum omni reverentia nominandus Fastradus, cujus supra fecimus mentionem: quo ad regimen Cisterciensis Ecclesiae, sicut superiora declarant, assumpto, dominus Gaufridus, quondam notarius S. Patris nostri Bernardi, plurimumque ab eo dilectus, qui etiam ultimos tres libros Vitae ejus mellifluis sermone descripsit, quarta institutione pastor et abbas Claravallis subrogatus est. Quo post aliquantos annos cedente, venerabilis Pontius Grandissillae abbas, merito religionis et prudentiae suae, communi abbatum et fratrum Claravallensium electione ad hujus officii dignitatem sublimatus est. Iste servus Dei, dum adhuc esset monachus in domo Grandissillae, quae est una de filiabus Claravallis in partibus Tolosanensibus, in qua etiam constat monachi praefari et magni meriti viros ab initio fuisse, studebat omnibus modis mundum sibi seque ipsum crucifigere mundo, vitia carnis et cordis reseccare, votis et sacri desiderii suspiriis ad caelestem patriam anhelare, seniorum, quos spirituales et religione conspicuos esse noverat, amicitias et familiaritates avidè expetere, quatenus ipsorum exemplis et exhortationibus renovaretur in spiritu mentis suae de die in diem, quotidianisque proficiens incrementis adversae Philosophiae scientiam transcendere. Inter caeteros vero uni specialius adhaesit, qui novitiorum magister erat in eadem domo, vir eximia virtutis et in omni virtutum puritate fundatus. Hic ergo velut emeritorum laborum senex cepit de requie felicitatis aeternae cogitare, universa quae mundi et carnis sunt fastidire, ad Christi Domini nostri beatissimam praesentiam totis medullis cordis suspirare, ferventissimum habens desiderium dissolvi et cum Christo esse (Philipp. i); hoc enim multo magis melius. Ipso itaque in hoc spiritualis desiderii agone constituto et dicente quotidie in orationibus suis: *Quando veniam et apparebo ante faciem Dei (Psalm. xli)?* supervenit sacratissimus dies Coenae Domini, in quo solemniter, sicut moris est, conventus ad mensam Dominicam accedere vivificisque sacramentis participare debebat. Cumque jam instaret hora divini sacrificii, et fratres ad percipiendam sacram communionem in ordine suo ad altare accederent, ipse quoque inter caeteros accessit, divinis muneris particeps fieri gestiens. Sumpta vero sacra communione, cum adhuc eandem eucharistiam salutarem in ore teneret, praenarrabili dulcedine divinae dilectionis liquefacta est anima ejus in ipso; et praepatentia sacri desiderii admovens gutturi suo digitum, petivit animae suae, ut moreretur, hujusmodi orationem fundens ad Dominum: « Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, Salvator generis humani, qui hanc purissimam et innocentissimam carnem, quam indignus sumere praesumpsi, ex immaculata et intemeratae Mariae virginis utero pro nobis peccatoribus sumere dignatus es, si tibi non displicet ista petitio qualiscunque servuli tui, precor et supplico pietatis tuae clementiae, quatenus per meatum gutturis hujus, per quod nunc cibum caelestem, panem vitae aeternae, trajicere debeo, turrentum panem, seu quaecumque aliam terrenam substantiam, de caetero nullo modo transire permittas. » Et haec dicens, hostiam salutis, quam ore tenebat, cum summa alacritate et devotione ad interiora potius animae quam corporis trajecit. Continuo itaque, tanquam si Dominus responderet ei: « Fiat tibi, sicut petisti, » eadem hora et eodem in loco viribus corporis coepit repente destitui, et die tertia, hoc est Sabbato sancto Paschae, obdormivit in Domino, vultu illo quem tantis suspiriis et votis quaesierat aeternaliter satiandus, in quem desiderant angeli prospicere (I Petr. i). Beatus vir, qui sic implevit desiderium suum! Felix oratio, quae tam celerem suae petitionis consequi meruit effectum! Porro praedictus dominus Pontius, tunc ejusdem

monasterii monachus, qui eum unice diligebat, et infirmanti ac morienti sedulum ministerium devotus impendebat, percunctatus est eum utrum corporali molestia graviter premeretur. Ille vero respondit se placidum ac tranquillum existere, nihilque sentire molestiæ, nisi tantum in gutture, ubi digitum apposuerat: ibi se aliquantisper dolere dicebat. Cumque idem dominus Pontius mira devotione circa tam feliciter morientem afficeretur, accessit ad eum, et cum magna contritione cordis, intimis precibus rogavit ut, si per divinam concessionem fieri posset, post mortem ad se reverteretur, et de his quæ circa se gererentur, eum certificaret. Quo annuente, post paucos dies dormitionis suæ ad fratrem prædictum revertitur, cum magna claritate refulgens, et quasi crystallus aut vitrum purissimum toto corpore translucens. Dixitque ad eum: « Notum tibi facio, charissime, quia miserante Domino susceptus sum in magna beatitudine. Corpus vero istud, in quo me conspicis, collatum est mihi usque ad diem generalis resurrectionis, in quo proprium corpus, quod modo vermibus scatet, et in pulverem redigitur, recuperabo, incomparabili gloria præstantius atque præclarior isto. In hoc autem interim suavissime requiesco, quod per omnia mihi accommodum, et ita translucidum est, ut de singulis membris ac de cunctis partibus ejus, quasi de oculis clarissime cernam: et totum corpus ita mihi sit undique, ac si esset oculus unus (15). » Cæterum in pede uno ejusdem purissimi et translucidi corporis apparebat obscuritas cujusdam maculæ, de qua tristi aliquantulum vultu sic locutus est: « Macula ista quam cernis, contracta est a me per negligentiam meam, eo videlicet quod ad laborem quotidianum aliquando segniter incedere solebam, nec conventum fratrum ad opus manuum exeuntem, eo fervore quo debebam, sequebar. » Hæc et alia multa, multumque miranda prædicto monacho anima illa sancta innotuit, tandemque ab eo recedens magnifice ædificatum consolatumque dimisit. Attendant, quæso, istud qui non solum ad laborem segniter incedere, verum etiam pro frivola quavis occasione a communi labore solent remanere, cum certum sit omnem Ordinis institutionem sanctam et Deo placentem esse, nec sine gravi periculo animarum negligi posse.

CAPUT XXV.

De fratre moriente, qui gloriam sibi præostensam domino Pontio declaravit.

Famulus Domini Pontius, qui prædictam visionem ad consolationem nostram, qui in ordine Cisterciensi pondus diei et æstus portamus, videre meruit. Cum succedenti tempore, proficientibus meritis, ad regimen ejusdem Ecclesiæ assumptus fuisset, locum dignitatis condignis adornabat moribus, pastorem quidem curam debita auctoritate exercens, sed ovis mansuetudinem et innocentiam non amittens. Factum est autem ut in diebus prælationis ejus Dominus occulta dispensatione tremendorum judiciorum suorum in eandem domum immitteret mortalitatem vehementer grassantem, ita ut infra duos menses quadraginta circiter et quinque fratres de medio tollerentur. Qui fere omnes cum tanto pietatis desiderio dormitionem accipiebant, quasi jam cœlitus prævidissent se, post miserias hujus vitæ, continuo beatitudinis æternæ vitæ participes futuros. Et multi quidem ex eis cœlestem gratiam sibi conferendam præviderunt, et prævisam accipere meruerunt. Ut nunc verbis fidem faciamus, exempli gratia pauca de pluribus referemus. Erat

(15) Parum probabile est, quod monachus apparetur fertur dixisse, corpus in quo apparebat, sibi pro munere datum usque ad diem resurrectionis: ad quid enim huic corpus, potius quam aliis: vel ad quid et illis?

ibidem monachus quidam probatissimæ conversationis, qui in præfata mortalitate defunctus est. Hic itaque cum jam ad horam ultinam devenisset, pulsata est tabula post Completorium, et convenerunt fratres ad ejus exitum muniendum. Cantantibus autem monachis circa illum litaniam et psalmos, et ipse confortatus a Domino, voce qua poterat cum aliis psallebat. Explicata vero psalmodia, dominus abbas Pontius signo facto præcepit conventum abire, eo quod infirmum psallentem aspiceret, et putaret eum adhuc aliquandiu spiritum trahere. Quod cum frater ille videret, protensa manu significavit abbati ut faceret eos ibidem adhuc subsistere paululum, quia sciebat se ad punctum in modico migraturum. Cernens itaque abbas ferventissimum virum, quia, propter regularis disciplinæ censuram, post Completorium, etiam in mortis articulo, silentium frangere nollet, præ gaudio se continere non potuit, sed rupto ipse silentio, et præmisso « Benedicite, » ait: « Obsecro, dilectissime frater, quia video Dominum esse tecum, ut indices nobis si tibi revelatum est aliquid de illa beata spe quam exspectas, ut et nos valeamus in Domino respirare, et tibi pariter congaudere. » Tunc idem infirmus respondit: « Ut ad ea quæ poscitis, domine Pater, respondeam breviter, sciatis me vidisse quæ loqui non licet. Verumtamen hoc unum dicere possum, quia, si omnium hominum merita solus ego transenderem, necdum utique dignus existerem adipisci æternæ beatitudinis gloriam, quæ præparata et præmonstrata est mihi, jamjamque habituro. » Et cum hoc dixisset, obdormivit in Domino.

CAPUT XXVI.

De fratre pusillanimo, quam dominus abbas Pontius magnifice ad penitentiam animavit.

Frater quidam magnæ religionis in eodem tunc cœnobio degebat, nomine Bernardus. Hic in primordio conversionis suæ, dum peccatorum suorum enormitatem, districtique Judicis æquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus est, ut in desperationem propemodum laberetur. Quo comperto venerabilis abbas ipsius Pontius, exemplis et monitis multis ei persuadere conabatur quia confessus et penitens quilibet, quantumlibet reus, nunquam indulgentia privaretur. Et cum necdum ei hoc modo satisfacere posset, adjecit et ait: « Ego salutis tuæ fidejussorem me constituo, et anima mea pro tua requiratur, dummodo obediens perseveres in Ordine isto. » Hac ergo promissione frater ille magnifice roboratus, spiritum diffidentiae a quo expugnabatur, penitus expugnavit, et exultans in Domino cum tremore, misericordiam et judicium deinceps cantare consuevit. Qui cum esset nobilis genere, nullam tamen generositatem arbitrabatur, nisi pro Christo pauperem fieri et servire pauperibus. Erat enim infirmarius pauperum in hospicio deputatus. Quibus officiosissime superintendens, non sicut extraneis et mendicantibus serviebat; sed tanquam dominis suis, et tanquam membris filii Dei. Si quem inter eos morbidum, si quem ulcerosum, et vermibus scaturientem aspiceret, huic omnem pietatis operam impendens abluendo, tergendo atque refocillando, quasi mater ægrotanti filio jugiter assistebat. Dum hæc et his similia Dei famulus agere non cessaret, contigit eum in prædicta mortalitate migrare ad Dominum. Cum enim videret socios suos quotidie subtrahi, et ipse desiderabat desiderio magno dissolvi, et esse cum Christo. Et plus vero Dominus, qui semper præsto est corde contritis et spiritu contribulatis servis suis, decrevit adimplere desiderium ejus. Oborta vero febri parva cum tenuiter ægrotare cœpisset, lecto decubuit. Cumque dominus abbas introisset ad visitandum illum, mirabatur quod homo ferventissimus tam levi occasione lecto detineretur. Unde et subridens aiebat: Ne timeas,

frater mi Bernarde, quia non modo morieris, sed adhuc comessurus es nobiscum de fabis et oleribus nostris. » Ipse vero respondit: « Non timeo, Pater, non timeo; sed confido in Domino, quia minime jam fraudabor a desiderio meo. » Quid multa? Post quatuor aut quinque dies scintillula crevit in incendium magnum; et facta est peremptoria febris, quæ ephemera putabatur. Tunc proprium judicium abbas reprehendit, et fratris sententiam, quam de seipso protulerat, prævalere cognovit.

Appropinquante autem hora migrationis, inunctus est frater oleo sacramentali. Expleta vero unctio factus est statim in spiritu; et raptus in contemplationem, per multum temporis spatium jacuit sine sensu et sine motu, ita ut pene mortuo similis videretur. Interim ergo aperti sunt ei cœli, et revelata facie meruit inspicere gloriam Dei, adeo ut dicere posset: *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea (Gen. xxxii).* Cumque per multam horam velut exanimis jacens, secreta cœli, non præsumptione, sed gratia duce rimaretur, tandem ad se reversus, ipsa hilaritate vultus ubinam fuisset, satis indicavit. Ad quem pius Pater accedens, interrogavit quomodo se haberet. Qui respondens: « Bene mihi, inquit, est, domine Pater, per indulgentiam Dei. Et nunc charissime Pater, absolvo te a debito sponsionis tuæ, multas gratias agens sollicitudini tuæ circa me peccatorem. Jure enim promissor absolvitur, quando promissionis exhibitio jam tenetur. » Abbas autem, pristinæ illius obligationis suæ, quæ se pro anima ejusdem fratris responsalem fecerat, oblitus, mirabatur unde loqueretur. Tunc frater expressius commonefecit illum, et ait: « Ergone excidit tibi quemadmodum olim salutis meæ responsalem te constituisti? Ab illa ergo fidejussione securum te facio, quia jam de salvatione mea per misericordiam Domini nostri Jesu Christi securus existo. » Tum vero abbas sollicita inquisitione cœpit ab eo indagare quonam modo id potuisset agnoscere. Quod cum modis omnibus dicere recusaret, cernens abbas nil se precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcepit quatenus ea quæ vidisset, ad ædificationem et consolationem multorum exponeret. Quo audito frater ille infirmus ita effatus est: « Quoniam virtus obedientiæ veritatem me silere prohibet, rem dicturus sum vobis, cui fortasse fidem dubiam adhibebitis. Sed ut testimonium hoc credibile faciam, scitote quia cum fine dicti etiam finem vitæ accipiam. Noverit ergo dilectio vestra me, licet miserum et indignum, Domino et Salvatore nostro Jesu Christo fuisse præsentatum, vidisse illum facie ad faciem, non tamen in sua divinitate, sed tantum in illa beatissima humilitatis forma, quam dignatus est pro nobis assumere, cujus benignissima indulgentia remissionem peccatorum accepi, et spem felicitatis æternæ per gratiam ipsius in sinu meo repositam habeo. Ex ipsius etiam sacratissimo ore audivi quia omnes, qui obediunt in isto Ordine usque ad mortem perseverabunt, salutem æternam ab ipso consecuturi sunt. Fratres autem nostros, cui de sæculo migraverunt, in magna beatitudine paucos aspexi, et meum ipsius locum quem inter eos, miserante Domino, jam nunc sortiturus sum, prævidi. » Cum ergo ista dixisset, obtulit, statimque felicem animam reddidit. Accingamur ad penitentiam, fratres, et cum hoc penitente præveniamus faciem Dei in confessione et cordis contritione, quatenus postmodum cum ipso mereamur faciem Dei videre in cordis jubilo et spiritus exultatione. Vere, secundum Dei testimonium *regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud Matth. xi.* Ecce magnus iste peccator, qui in initio conversionis suæ numerositatem et enormitatem criminum suorum districte, sicut oportebat, considerans, pene in desperationem lapsus fuerat, divina gratia illustra-

PATROL. CLXXXV.

tus erexit se contra se, studens in lacrymis et luctu penitentiae, infirmantibusque sedula servitii exhibitione, sacrificium cordis contriti et spiritus humiliati Deo quotidie immolare: ideoque faciem, quam nimium tremebat iratam, quamque modis omnibus sibi placare satagebat, ad consolationem omnium vere penitentium, adhuc in hoc fragili mortalitatis corpore positus, non solum placatam videre, verum etiam benignissima lenitate peccata sibi indulgentem, seque ad æternæ beatitudinis gloriam invitantem contemplari promeruit. Non enim dormientibus et negligentibus, et peccata sua dissimulantibus, seu de numerositate annorum, quos in sancta conversatione fecerint, presumentibus, provenit regnum cœlorum, sed vigilantibus, et in observantia mandatorum Dei voluntaria exercitatione die noctuque laborantibus. Igitur sanctæ recordationis dominus Pontius, Grandissilvæ abbas, cujus sanctitatem et religionem in tam perfectis et religiosis discipulis, de quibus locuti sumus, æstimare licet, ut, sicut scriptum est, sanctus sanctificaretur adhuc (*Apoc. xxii*), et qui in modico fidelis inventus est, supra multa bona Domini sui constitueretur (*Luc. xix*); divina pariter et humana electione Claravallensis Ecclesiæ, totius quoque Claravallensis generationis pater et pastor constitutus est. Ubi dum vigilantis sollicitudine gregi dominico superintenderet, et in prælatione Domini lucra, non sua quæreret, ne lucerna per Spiritus sancti benignitatem accensa sub modio lateret, vocante Domino, totiusque cleri et populi electione annitente, in episcopum Clarimontis assumptus est. Pontificatus vero honore sublimatus, monachi humilitatem non reliquit, geminam hanc gratiam mirabiliter in se copulatam ostendens ita ut summi sacerdotii dignitas monasticæ humilitatis puritatem commendabiliorem redderet et rursum religionis vigor pontifici auctoritatem tribueret, sicque verbo et exemplo populum, cui episcopus datus fuerat, pascens et instruens, inter antistites sui temporis spectabilis apparuit, demumque cursu vitæ suæ laudabiliter peracto, laboris sui præmium a Domino recepturus requievit in pace.

CAPUT XXVII.

De beato Gerardo, sexto Claravallis abbate.

Assumpto ad pontificatus apicem domno Pontio qui quintus a sancto Bernardo Claravallis abbas exstiterat, beatus Gerardus, Fossænovæ abbas, vir puritate conversationis et morum integritate per cuncta laudabilis, senarii numeri perfectionem, tam in vita quam in morte sua adimpleturus, sexto loco, eidem Ecclesiæ abbas substitutus est. Hic venerabilis, pater acceptus Deo et hominibus charus, tanta gratia decoratus erat, ut universitas fraternitatis ipsum tanquam paradisi vernantissimum florem aspiciens, miro veneretur affectu. Quem enim perfuderat Deus gratia, necesse erat ut ab omnibus amaretur. Auctor nempe et dator omnium virtutum Christus, in quo omnes thesauri non solum sapientiæ et scientiæ, verum etiam pietatis et gratiæ sunt absconditi, ita hunc famulum suum spiritualium charismatum nectare replevit, ut non tantum in ipsum credere, ipsique feliciter servire, sed et duram horrendamque mortem pro eo pati non timeeret. Nam si qualiscunque sit fides tribulatio probat, et si constat perfectam habere charitatem illum qui in ipsa perseveraverit, liquet hunc beatum virum in utraque fuisse perfectum, qui tanquam servus bonus et fidelis curavit in tribulatione fidem servare non fictam, charitatem de corde puro et conscientia bona proferre, ita ut etiam inimicum sanguinem suum crudeliter sitientem diligeret, pluris æstimans animæ vitam quam corporis, minus horrescens carnis mortem quam fidei detrimentum, malens pro justitia agonizare quam meticulouso silentio Ordinis inhonestatem et periculum animarum dissimulare. Itaque qualiter post laudabilem, et in